

תמוז

לשנה אחת:
כג אלול

ספר הוֹרֵה

ג' שנים-ש"ג:
יא אלול

תַּחֲתוֹנִים וּמֵאֵן דְּאֵלִים גָּבַר. כְּגוֹן הִלְכָה דְּהִלֵּל
עַל הִלְכָה דְּשִׁמְאֵי דְּאַתְּכַפֵּיָא הִלְכָּא דְּשִׁמְאֵי
תַּחוֹת הִלְכָה דְּהִלֵּל. אִף עַל פִּי דְּאֵלוֹ וְאֵלוֹ
דְּבָרֵי אֱלֹהִים חַיִּים. אֵלָּא לֹא חֲזָא דְּמֵאֵן דְּאִיהוּ
מְסֻטְרָא דְּנוֹקְבָא, צָרִיךְ לִאֲתַכַּפֵּיָא תַּחוֹת
דְּכוּרָא. כְּגוֹן טָפָה דְּנוֹקְבָא דְּאַתְּכַפֵּיָא תַּחוֹת
דְּכוּרָא אֶקְרִי בִּן. וְאִי טָפָה דְּנוֹקְבָא שְׁלֵטָא
עַל טָפָה דְּכוּרָא אֶקְרִי בֵּת.

וְהָבִי אִיהוּ רָזָא וְהָיָה כְּעֵץ שְׁתוּל עַל פִּלְגֵי מַיִם,
דְּאֲנוּן רִזִּין דְּאוּרִיתָא דְּבַעַל פָּה.
וְאַתְקִרְיָאוּ דְּבָרֵי אֱלֹהִים חַיִּים מְסֻטְרָא דְּאִילָנָא
דְּחַיִּי. וְעֲלִיהוּ אֲתָמַר (משלי כא א) פִּלְגֵי מַיִם לֵב
מֶלֶךְ בֵּיד ה' עַל כָּל אֲשֶׁר יַחֲפֹץ יִטְנוּ.

וְאִית פִּלְגָתָא עַל לְבוּשֵׁי א' מִן אָדָם וְהִינוּ דְּכַר
וְנוֹקְבָא. כְּגוֹן אֵלִין דְּחוֹלְקִין עַל פְּסָקוֹת
דְּלְבוּשֵׁי מְטְרוֹנִיתָא, וְעַבְדִּין לוֹן כְּמָה פְּרוֹקִין,
עֲלִיהוּ אֲתָמַר (תהלים א ג) וְעֲלֵהוּ לֹא יָבוֹל. (דברים ח ד)
כְּגוֹן שְׁמִלְתָּךְ לֹא בִלְתָּה מַעֲלִיךְ. וְלֹא אֲנוּן
כְּאֲנוּן לְבוּשֵׁין דְּאֶסּוּר טְמֵאָה פְּסוּל, דְּהִנֵּי מֵאֲנִי
דְּרַבְּנָן דְּבָלוּ דְּמִתְחַכְכֵי שְׂדִים בָּהוּ. וְכָל אֲשֶׁר
יַעֲשֶׂה יִצְלִיחַ, אֵלִין פְּקוּדֵי דְּעֵשָׂה.

וְעוֹד אוּרִיתָא אֲתַקְרִיאַת חוּמָה, כְּגוֹן (שמות יד כב)
וְהַמִּים לָהֶם חֻמָּה מִיַּמִּינָם. וְאִיהִי חֻמָּה
לְאֲמִין דְּעֲלָמָא דְּלֹא קִבְּלוּ לָהּ, כְּגוֹן מְצָרִים
דְּאַתְּעֲבִיד לוֹן חֻמָּה וְטַבְּעוּ בּוֹ וּמָתוּ. וְהִינוּ (הושע
יד י) כִּי יִשְׂרָאֵל דְּרָכֵי ה' וְגו'. מְסֻטְרָא דִּימִינָא
אֲתַקְרִיאַת שְׂכִינְתָא חוּמָה מְסֻטְרָא דְּחֶסֶד דְּתַמָּן
חֻמָּה. וּמְסֻטְרָא דְּגִבּוּרָה, (זכריה ב ט) וְאֲנִי אֶהְיֶה
לָהּ נֶאֱמָר ה' חוּמַת אֵשׁ סָבִיב. וּמְסֻטְרָא דְּעֲמוּדָא
דְּאֲמַצְעִיתָא אֲתַקְרִיאַת (מ"א יט יא) רוּחַ גְּדוּלָּה
וְחֶזֶק. גְּדוּלָּה מְסֻטְרָא דְּחֶסֶד. וְחֶזֶק מְסֻטְרָא
דְּגִבּוּרָה (שמות יג ט) בֵּיד חֲזָקָה וְגו'.

עַל הִלְכָה שֶׁל שִׁמְאֵי, שְׁנִכְנַעַת
הִלְכָה שֶׁל שִׁמְאֵי תַּחַת הִלְכָה
שֶׁל הִלֵּל, אִף עַל פִּי שְׁאֵלוֹ וְאֵלוֹ
דְּבָרֵי אֱלֹהִים חַיִּים. אֵלָּא לְהִרְאוֹת,
שְׁמִי שֶׁהוּא מְצַד הַנִּקְבָּה, צָרִיךְ
לְהַכְנִיעַ תַּחַת הַזָּכָר, כְּמוֹ טָפָה שֶׁל
נִקְבָּה שְׁנִכְנַעַת תַּחַת הַזָּכָר שְׁנִקְרָא
בֶּן. וְאִם טָפָה נִקְבָּה שׁוֹלֵטָה עַל
טָפָה הַזָּכָר, נִקְרָא בֵּת.

וְכֵאֵן הוּא סוֹד וְהָיָה כְּעֵץ שְׁתוּל
עַל פִּלְגֵי מַיִם, שֶׁל אוֹתָם סוֹדוֹת
הַתּוֹרָה שֶׁבַעַל פֶּה, וְנִקְרְאוּ דְּבָרֵי
אֱלֹהִים חַיִּים מְצַד שֶׁל עֵץ הַחַיִּים,
וְעֲלֵיהֶם נֶאֱמַר (משלי כא) פִּלְגֵי מַיִם
לֵב מֶלֶךְ בֵּיד ה' עַל כָּל אֲשֶׁר יַחֲפֹץ
יִטְנוּ.

וְיֵשׁ מַחֲלָקָה עַל לְבוּשֵׁי א' מִן
אָדָם, וְהִינוּ זָכָר וְנִקְבָּה, כְּמוֹ אֵלוֹ
שְׁחוֹלְקִים עַל הַפְּסָקוֹת שֶׁל לְבוּשֵׁי
הַגִּבּוּרָה, וְעוֹשִׂים לָהֶם כְּמָה
יְשׁוּבִים. עֲלֵיהֶם נֶאֱמַר וְעֲלֵהוּ לֹא
יָבוֹל. כְּמוֹ שְׁמִלְתָּךְ לֹא בִלְתָּה
מַעֲלִיךְ. וְאִינֶם כְּאוֹתָם לְבוּשִׁים
שֶׁל אֶסּוּר טְמֵאָה פְּסוּל, שֶׁהַבְּגָדִים
הֵלְלוּ שֶׁל רְבוּתֵינוּ שְׁמִתְבָּלִים,
שְׁמִתְחַכְכִּים בָּהֶם הַשְּׂדִים. וְכָל
אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יִצְלִיחַ - אֵלוֹ מִצְוֹת
עֲשֶׂה.

וְעוֹד, תּוֹרָה נִקְרְאָת חוּמָה, כְּמוֹ
וְהַמִּים לָהֶם חֻמָּה מִיַּמִּינָם. וְהִיא
חֻמָּה לְאֲמוֹת הָעוֹלָם שֶׁלֹּא קִבְּלוּ
אוֹתָהּ, כְּמוֹ מְצָרִים שֶׁנַּעֲשְׂתָה לָהֶם
חֻמָּה, וְטַבְּעוּ בָּהּ וּמָתוּ. וְהִינוּ כִּי
יִשְׂרָאֵל דְּרָכֵי ה' וְגו'. מְצַד הַיְּמִין
נִקְרְאָת הַשְּׂכִינָה חוּמָה, מְצַד
הַחֶסֶד שְׁשֵׁם חֻמָּה. וּמְצַד
הַגִּבּוּרָה - וְאֲנִי אֶהְיֶה לָהּ נֶאֱמָר ה'
חוּמַת אֵשׁ סָבִיב. וּמְצַד הָעֲמוּד
הָאֲמַצְעִי נִקְרְאָת רוּחַ גְּדוּלָּה
וְחֶזֶק. גְּדוּלָּה מְצַד הַחֶסֶד, וְחֶזֶק
מְצַד הַגִּבּוּרָה, בֵּיד חֲזָקָה וְגו'.

גְּדוּלָּה וְיִרְא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדוּלָּה (שם יד לא). מִתְּרוּיָהוּ מִפְּרָק הָרִים וּמִשְׁבַּר

סְלָעִים, דְּאֲנוּן אֲמִין דְּעִלְמָא דְלֹא קִבִּילוּ
אוֹרִיתָא. מְרוּחַ ה' דְּאִתְמַר בֵּיהּ (ישעיה יא ב) וְנִחָה
עָלֵיו רוּחַ ה'. וְאִתְקְרִיאת רַעַשׁ. הָדָא הוּא
דְּכְתִיב (יחזקאל ג יב) וְאֶשְׁמַע אַחֲרֵי קוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל
וְגו'. וְעֵתִיד לְאַעְבְּרָא רַעַשׁ דְּסִטְרָא אַחֲרָא
דְּאִתְמַר בֵּיהּ לֹא בְרַעַשׁ ה' (מלכים א יט). וְאִתְקְרִיאת
אֵשׁ, הָדָא הוּא דְּכְתִיב (ירמיה כג כט) הֲלוֹא כֹה דְּבָרִי
פֶּאֶשׁ נָאֻם ה'. וְעֵתִיד לְלַחֵף אֶשָּׁא דְּסִטְרָא
אַחֲרָא, דְּאִתְמַר בֵּיהּ לֹא בְּאֵשׁ ה'.

אֲשִׁתְּאֵר מִלְכָּא בְּקוֹל דְּמִמָּה דְקָה, (דף קכח ע"א)
דְּאִיהִי שְׂכִינְתָּא צְלוּתָא בְּחֻשָּׁא, דְּכָה
(תהלים נא יז) אֲדַנִּי שְׁפִתִי תִפְתָּח וּפִי יִגִּיד תִּהְלֵתְךָ
דְּבִאֲרֵבֶּעָה אִיהִי רְבִיעֶאָה דְקָה, דְּאִיהִי
שְׂכִינְתָּא. אָבֵל תִּלְתָּ קִלְפִין (ויקרא יט כג) שְׁלֹשׁ שָׁנִים
יְהִיָּה לָכֶם עֲרָלִים לֹא יֹאכֵל וּבִשְׁנָה הִרְבִּיעִית
יְהִיָּה כָּל פְּרִי קוֹדֶשׁ וְגו', דָּא קוֹל דְּמִמָּה דְקָה.
וּבְגִין דָּא אֲרִבַּע נִכְנָסוּ לְפִרְדֵּס, תִּלְתָּ דְּעָאֵלוּ
בְּתִלְתָּ שָׁנִים עֲרָלִים חֵד הֲצִיץ וּמָת. וְחֵד הֲצִיץ
וְנִפְגַּע. תְּלִיתָאֵי יֵצֵא לְתַרְבוּת רַעָה. רְבִיעֶה
דְּעָאֵל בִּשְׁנָה הִרְבִּיעִית קֹדֶשׁ הַלּוּלִים לֵה' עָאֵל
בְּשָׁלֹם וְנִפְק בְּשָׁלֹם. וְדָא רְזָא דְּפִרְדֵּס בְּתוּף
הֲגֹן דְּאִיהוּ פ', פֶּשֶׁט, ר' רֹאֲיָה דְּפִסּוּק, ד'
דְּרִשָּׁה, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ אֵין מְשִׁיבִין עַל
הַהֲגָדָה.

בְּאֲרִין תִּלְתָּ נִפְלוּ תִלְתָּ עֲלָאֵי עֲלִמָּא וְנִכְשְׁלוּ.
רְבִיעֶאָה דְּאִיהוּ ס' סוּד. רַבִּי עֲקִיבָא
עָאֵל בְּשָׁלֹם וְנִפְק בְּשָׁלֹם. וּבְגִין דָּא אִתְקְרִיאת
אוֹרִיתָא ג"ן. הָדָא הוּא דְּכְתִיב (שה"ש ד יב) גֵּן נָעוּל.
ג"ן סְדָרִים דְּאוֹרִיתָא סְתִימִין וְחִתִּימִין. וְהִינּוּ
מַעֲזִין חֲתוּם, כְּגוֹן יֵין חֲתוּם וְסִתוּם דְּלֹא מְנַסֵּף
לֵיהּ גּוֹי, אוּף הָכִי צְרִיף לְמַהּוֹי רִזִּין דְּאוֹרִיתָא,
הָדָא הוּא דְּכְתִיב (תהלים קמז כ) לֹא עָשָׂה כֵּן לְכָל
גּוֹי. פ"ן בְּגִימָטְרִיא סו"ד. וּבְגִין דָּא אוּקְמוּהָ

הַגְדֵּלָה. מְשַׁנִּיָּהֶם מִפֶּרֶק הָרִים
וּמִשְׁכַּב סְלָעִים. שֶׁהֵם אֲמוֹת
הָעוֹלָם שֶׁלֹּא קִבְּלוּ תוֹרָה. מְרוּחַ
ה', שְׁנֹאֲמַר בּוֹ וְנִחָה עָלָיו רוּחַ
ה'. וְנִקְרֵאת רַעַשׁ. זֶהוּ שְׁכָתוּב
וְאֶשְׁמַע אַחֲרֵי קוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל וְגו'.
וְעֵתִיד לְהַעֲבִיר רַעַשׁ שֶׁל הַצֵּד
הָאֲחֵר, שְׁנֹאֲמַר בּוֹ לֹא בְרַעַשׁ ה'
(מלכים-א יט). וְנִקְרֵאת אֵשׁ. זֶהוּ
שְׁכָתוּב כֹּה דְּבָרִי כְּאֵשׁ נָאֻם ה'.
וְעֵתִיד לְלַחֵף הָאֵשׁ שֶׁל הַצֵּד
הָאֲחֵר, שְׁנֹאֲמַר בּוֹ לֹא בְּאֵשׁ ה'.
נִשְׁאָר הַמֶּלֶךְ בְּקוֹל דְּמִמָּה דְקָה,
שֶׁהִיא שְׂכִינָה, תִּפְלָה בְּחֻשָּׁא,
שְׂכָה אֲדַנִּי שְׁפִתִי תִפְתָּח וּפִי יִגִּיד
תִּהְלֵתְךָ. שְׂבָאֲרֵבֶּעָה הִיא רְבִיעִית
דְקָה, שֶׁהִיא הַשְׂכִּינָה. אָבֵל שְׁלֹשׁ
קִלְפוֹת, שְׁלֹשׁ שָׁנִים יְהִיָּה לָכֶם
עֲרָלִים לֹא יֹאכֵל וּבִשְׁנָה הִרְבִּיעִית
יְהִיָּה כָּל פְּרִי קוֹדֶשׁ, זֶה קוֹל דְּמִמָּה
דְקָה. וּמִשּׁוֹם זֶה נִכְנָסוּ אֲרֵבֶּעָה
לְפִרְדֵּס. שְׁלֹשָׁה שְׁנִכְנָסוּ בְּשָׁלֹם
שָׁנִים עֲרָלִים - אֶחָד הֲצִיץ וּמָת,
וְאֶחָד הֲצִיץ וְנִפְגַּע, שְׁלִישִׁי יֵצֵא
לְתַרְבוּת רַעָה. הִרְבִּיעִי שְׁנִכְנָס
בִּשְׁנָה הִרְבִּיעִית - קֹדֶשׁ הַלּוּלִים
לֵה'. נִכְנָס בְּשָׁלֹם וְיֵצֵא בְּשָׁלֹם.
וְזֶהוּ סוּד שֶׁל הַפִּרְדֵּס בְּתוּף הֲגֹן
שֶׁהוּא: פ' פֶּשֶׁט, ר' רֹאֲיָה שֶׁל
פִּסּוּק, ד' דְּרִשָּׁה, כְּמוֹ שְׂבָאֲרֵי
אֵין מְשִׁיבִין עַל הַהֲגָדָה.

בְּשִׁרְשָׁה הָאֵלוּ נִפְלוּ שְׁלֹשָׁה
עֲלִיּוֹנֵי עוֹלָם וְנִכְשְׁלוּ. הִרְבִּיעִי
שֶׁהוּא ס' סוּד, רַבִּי עֲקִיבָא נִכְנָס
בְּשָׁלֹם וְיֵצֵא בְּשָׁלֹם. וּמִשּׁוֹם זֶה
נִקְרֵאת הַתּוֹרָה ג"ן. זֶהוּ שְׁכָתוּב
ג"ן נָעוּל. ג"ן סְדָרִים שֶׁל תּוֹרָה
נִסְתָּרִים וְחִתוּמִים, וְהִינּוּ מַעֲזִין
חֲתוּם. כְּמוֹ יֵין חֲתוּם וְסִתוּם שֶׁלֹּא
מְנַסֵּף אוֹתוֹ גּוֹי, אֵף כֵּן צְרִיכִים
לְהִיּוֹת סוּדוֹת הַתּוֹרָה. זֶהוּ שְׁכָתוּב
לֹא עָשָׂה כֵּן לְכָל גּוֹי. פ"ן
בְּגִימָטְרִיא סו"ד. וּמִשּׁוֹם זֶה
פִּרְשִׁיָּה בְּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, אֲסוּר

מֵאֲרִי מִתְנִיתִין אֲסוּר לְגַלְאָה סְתָרֵי תוֹרָה לְגוֹי,
דְּלֹא יִנְסֹף לֹוֹן לַעֲבוּדָה זָרָה.

וְאִי תִימָא הָא אוֹקְמוּהָ רַבָּנִין דְּאַנְשֵׁי כְּנָסַת
הַגְּדוּלָּה קָטְלוּ לְאַרְיֵה דְּעִבּוּדָה זָרָה דְּאַיְהוּ
יִצְרָר הָרַע, דְּמִיּוֹנֹו כְּאַרְיֵה, דְּעִלָּה אָמַר דָּוִד (תהלים
י ט) יִצְרָר בְּמִסְתָּר כְּאַרְיֵה בְּסֻכָּה יִצְרָר לַחֲטוּף
עֲנִי. וְלִית עֲנִי אֵלָא עֲנִי מְאֻרִּיתָא וּמִפְקוּדִין
דִּילָהּ.

בְּגִין דְּעִתִּידִין יִשְׂרָאֵל לְמַהּוֹי בְּגִלּוּתָא בְּדוּחָקָא,
וּבְגִין דְּלֹא לְהוֹי טוֹעִין בִּיה בְּכַבֵּד הַמָּס
וּבְכַבֵּד הַמְּלָאכָה בְּאַבוּד דְּדַעַת קָטִילוּ לִיה
וּבְגִין דְּלֹא יִתְפַּשְׁטוּ בְּעֵרִיּוֹת סָמוּ עֵינֵי דְּיִצְרָר
הָרַע דְּבִנֵּי נָשָׂא וְאוֹקְמוּהָ דְּאַרְיֵה דְּעִבּוּדָה זָרָה
פֶּד תַּפְסוּ לִיה בְּנִימָא חָדָא דְּנִשְׁר מִנָּה. צוּרַח
קָלָא עַד אַרְבַּע מֵאוֹת פְּרָסָה. בְּגִין דָּא עָאֵלוּ
לִיה בְּמֵאנָא דְּעַפְרָת וְלֹא אֲשַׁתְּמַע קָלָה בָּהּ,
וְאוֹקִידוּ לִיה בְּנוּרָא, לְקַיָּם בִּיה (דברים ז כה) פְּסִילִי
אַלֵּהֶיָּהֶם תִּשְׂרָפוּן בָּאֵשׁ.

וּבְגִין דְּתַקִּינוּ אֲבָהֶן תִּלְתָּ צִלוּתִין בְּעִתִּין יְדִיעֶן
הָכִי תַקִּינוּ רַבָּנִין לְשִׁלְשׁ שְׁנוֹתֵינוּ בְּמִקְרָא
בְּמִשְׁנָה בְּתַלְמוּד. וּבְגִיןִיהוּ אוֹקְמוּהָ דְּעִתִּיד
קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְמִימַר קְבַעְתָּ עֵתִים לַתּוֹרָה.
וְאוֹקְמוּהָ דְּמֵאֵן דְּמִתְעַסֵּק בְּמִשְׁנָה (גלע"ד בְּתַלְמוּד)
כְּאִילוּ הִתְעַסֵּק בְּכִלָּא. בְּגִין דְּאַיְהִי כְּלִילָא
בְּמִקְרָא בְּמִשְׁנָה בְּתַלְמוּד. וּבְגִין דָּא אֲתַמַּר
בְּאַהֲרֹן (ויקרא טז ג) בְּזֹאת יִבָּא אַהֲרֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ
בְּפָר בֶּן בָּקָר לַחֲטָאת וְאֵיל לְעוֹלָה. בְּפָר לְכַפָּרָא
עַל עֲגָלָא. וְאֵיל לְאַדְפָּרָא עֲקֻדַּת יִצְחָק.

וְעוֹד בְּמִקְרָא תַקִּינוּ דְּמַלְמֵד לֹא יִהְיֶה רִשְׁאֵי
לְאוּלָּפָא יִתִּיר מִעֲשָׂרִין וְחֻמְשָׁה תִּינוּקוֹת.
וְרָזָא דְּמִלָּה מִימִינָא (במדבר ו כג) כִּי תִבְרָכוּ,
מִסְטָרָא דְּשִׁמְאָלָא (ירמיה כג כט) הֲלוֹא כִי דְּבָרֵי
כָּאֵשׁ נָאֵם ה'. וְהִינוּ (שמות ב יב) וַיִּפֹּן כִּי וְכִי

לְגִלּוֹת סְתָרֵי תוֹרָה לְגוֹי, שְׁלֹא
יִנְסֹף אוֹתָם לַעֲבוּדָה זָרָה.

וְאִם תֹּאמַר, הֲרִי פִרְשִׁיָּה רַבּוּתֵינוּ
שְׂאֲנֵשִׁי כְּנָסַת הַגְּדוּלָּה הֲרָגוּ אֶת
הָאַרְיֵה שֶׁל הָעִבּוּדָה זָרָה שֶׁהוּא
יִצְרָר הָרַע, דְּמִיּוֹנֹו כְּאַרְיֵה, עָלִיו
אָמַר דָּוִד (תהלים י) יִצְרָר בְּמִסְתָּר
כְּאַרְיֵה בְּסֻכָּה יִצְרָר לַחֲטוּף עֲנִי,
וְאִין עֲנִי אֵלָא עֲנִי מִהַתּוֹרָה
וּמִמְצוּתֶיהָ.

מִשּׁוּם שְׂעִתִּידִים לְהִיּוֹת יִשְׂרָאֵל
בְּדַחַק בְּגִלּוֹת, וְכִדִּי שְׁלֹא יִהְיוּ
טוֹעִים בּוֹ בְּכַבֵּד הַמָּס וּבְכַבֵּד
הַמְּלָאכָה בְּאַבוּד הַדַּעַת, הֲרָגוּ
אוֹתוֹ. וְכִדִּי שְׁלֹא יִתְפַּשְׁטוּ
בְּעֵרִיּוֹת, סָמְאוּ אֶת עֵינֵי יִצְרָר הָרַע
שֶׁל בְּנֵי אָדָם, וּפִרְשִׁיָּה שְׂאֲרֵיהּ שֶׁל
עִבּוּדָה זָרָה, כְּשֶׁתַּפְסוּ אוֹתוֹ
בְּנִימָה אַחַת שֶׁל נֶשֶׁר מִמֶּנּוּ, צוּרַח
קוֹל עַד אַרְבַּע מֵאוֹת פְּרָסָה.
מִשּׁוּם זֶה הִכְנִיסוּ אוֹתוֹ בְּכִלִּי שֶׁל
עַפְרָת, וְלֹא נִשְׁמַע בּוֹ קוֹלוֹ,
וְשָׂרְפוּ אוֹתוֹ בָּאֵשׁ, לְקַיָּם בּוֹ (דברים
ז כה) פְּסִילִי אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרָפוּן בָּאֵשׁ.
וְכִבּוֹ שֶׁתַּקִּינוּ הָאֲבוֹת שְׁלֹשׁ תַּפְלוֹת
בְּזִמְנִים יְדוּעִים, כִּךְ תַּקִּינוּ רַבָּנִין
לְשִׁלְשׁ אֶת שְׁנוֹתֵינוּ בְּמִקְרָא
בְּמִשְׁנָה וּבְתַלְמוּד. וּבְגִלְלָם בְּאֵרוֹ
שְׂעִתִּיד הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא לוֹמַר,
קְבַעְתָּ עֵתִים לַתּוֹרָה? וּפִרְשִׁיָּה,
שְׁמִי שְׁמִתְעַסֵּק בְּמִשְׁנָה (בְּתַלְמוּד),
כְּאִילוּ הִתְעַסֵּק בְּכִלָּא, מִשּׁוּם שֶׁהִיא
כְּלִילָה בְּמִקְרָא בְּמִשְׁנָה
וּבְתַלְמוּד. וּמִשּׁוּם זֶה נֹאמַר
בְּאַהֲרֹן, (ויקרא טז ג) בְּזֹאת יִבָּא אַהֲרֹן
אֶל הַקֹּדֶשׁ בְּפָר בֶּן בָּקָר לַחֲטָאת
וְאֵיל לְעוֹלָה. בְּפָר לְכַפָּר עַל
הָעֵגֶל, וְאֵיל לְהַזְכִּיר אֶת עֲקֻדַּת
יִצְחָק.

וְעוֹד, בְּמִקְרָא תַקִּינוּ שְׁמַלְמֵד לֹא
יִהְיֶה רִשְׁאֵי לְלַמֵּד יוֹתֵר מִעֲשָׂרִים
וְחֻמְשָׁה תִּינוּקוֹת, וְסוּד הַדְּבָר -
מִימִין כ"ה תִּבְרָכוּ, מִצֵּד הַשְּׁמָאל
הֲלוֹא כ"ה דְּבָרֵי כָּאֵשׁ נָאֵם ה'.

וַיֵּרָא כִּי אֵין אִישׁ. לְקַבְּלָהּ כִּי אֵין אֶתְּוֹן דְּקִרְיָא
שְׁמַע עֲרֵבִית וְשַׁחֲרִית בְּקִרְא קְדָמָא דְּקִרְיָא
שְׁמַע. וְלִית לְאֶרְפָּא יְתִיר וְכָל מָאן דְּקִרְא
קִרְיָא שְׁמַע עֲרֵב וּבִקְר, כְּאֵלּוּ מְקִיָּם (יהושע א ח)
וְהִגִּית בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה.

וְהַמְשַׁבְּלִים יִזְהָרוּ. מֵאֵי מְשַׁכִּילִים. אֲלִין אֶתְּוֹן
דְּאֹרִיתָא. יִזְהָרוּ אֲלִין נְקוּדִין
דְּנִהָרִין בְּאֶתְּוֹן כְּנִשְׁמָתָא בְּגוּפָא. כְּזֹהֵר. אֲלִין
טַעֲמֵי תוֹרָה דְּאֶנּוֹן כְּתָרִין עַל רִישָׁהּ דְּאֶתְּוֹן,
כְּרִקִיעָא דְּאִיהוּ עַל אֶרְעָא כְּכִתְרָא. וְאֶתְּוֹן
וְנְקוּדֵי וְטַעֲמֵי אֶנּוֹן כְּנִשְׁמָתָא וְרוּחָא וְנִפְשָׁא.
אֶתְּוֹן אֶנּוֹן מִסְטָרָא דְּנִפְשָׁא דְּאִיהִי בְּרַבּוּעָא.
וְנְקוּדִין בְּעִגּוּלָא דְּאֶתְּוֹן בְּעִגּוּלָא בְּגִין
דְּאֶנּוֹן כְּאֶדָם דִּיצִירָה. נְקוּדִין אֶנּוֹן מִסְטָרָא
דְּרוּחָא כְּאֶנּוֹן גִּלְגָּלִין דְּאֶתְּוֹן בְּגִלְגּוּלָא. וְכִמָּה
דְּרוּחָא אֶנְהִיג לְכָל עֲרִקִין דְּדָמָא דְּדִפְקִין מִן
לְבָא, הֵכִי אֶתְּוֹן מִתְנַהֲגִין לְגַבֵּי נְקוּדִין. וְרָזָא
דְּמִלָּה (יחזקאל א ב) אֶל אֲשֶׁר יִהְיֶה שְׁמָה הָרוּחַ
לְלַכֵּת יִלְכוּ.

בְּגִין דְּרוּחָא דְּכֵר נֶשׁ מִתְּמָן אֶתְנַטִּילַת מִדְּרָגָא
דְּאֶתְמַר בֵּיה (יחזקאל א) כִּי רוּחַ הַחַיָּה
בְּאוּפְנִים. דְּאֶנּוֹן גּוּפָא לְרוּחַ לְנְקוּדִין. דְּאֶנּוֹן
רוּחִין קְדִישִׁין מִרוּחַ הַחַיָּה אֶנּוֹן. נִשְׁמָתָא אֶתִּי
מִפּוֹרְסִיָּא. וּבְגִין דְּתִמָּן יִהְיֶה דְּאִיהוּ מְנַהִיג
כָּלֵא. טַעֲמֵי דְּאֶנּוֹן כְּתָרִין דְּאֹרִיתָא אֶנּוֹן
מִסְטָרָהָא.

הָא חֲזִי, כָּל אֶתְּוֹן אֶנּוֹן מִסְטָרָא דְּאֶתְּוֹן
דְּאֹרִיתָא דְּכָלִילָן בְּשִׁכְיָתָא. צְדִיק אִיהוּ
נָטִיל לְשִׁמְאָלָא דְּאִיהוּ יִצְחָק, קָ"ץ ח"י, חִי
עֲלָמִין קָשִׁיר בְּשִׁמְאָלָא. וְשִׁכְיָתָא תַּתְּאָה
מִסְטָרָא דְּשִׁמְאָלָא אֶתְמַר בֵּיה, (בראשית א ב) וְהָאֶרֶץ
הָיְתָה תֵּהוֹ. וּמִסְטָרָא דִּימִינָא וְכֹהוּ, בּוֹ הוּא.
וּמִסְטָרָא דְּעַמּוּדָא דְּאֶמְצָעִיתָא וְחֻשָּׁן עַל פְּנֵי

וְהִינוּ וַיִּפֹּן כִּי וְכִי וַיֵּרָא כִּי אֵין
אִישׁ. כְּנִגְדָם עֲשָׂרִים וְחֲמִשׁ
אוֹתִיּוֹת שֶׁל קִרְיָא שְׁמַע עֲרֵבִית
וְשַׁחֲרִית בְּפִסּוּק הָרִאשׁוֹן שֶׁל
קִרְיָא שְׁמַע, וְאֵין לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר.
וְכָל מִי שֶׁקּוֹרָא קִרְיָא שְׁמַע עֲרֵב
וּבִקְר, כְּאֵלּוּ מְקִיָּם וְהִגִּית בּוֹ יוֹמָם
וְלַיְלָה.

וְהַמְשַׁבְּלִים יִזְהָרוּ. מֵאֵי
הַמְשַׁכִּילִים? אֵלּוּ אוֹתִיּוֹת הַתּוֹרָה.
יִזְהָרוּ - אֵלּוּ הַנְּקֻדּוֹת שֶׁמַּאֲיֵרוֹת
בְּאוֹתִיּוֹת כְּנִשְׁמָה בְּגוּף. כְּזֹהֵר -
אֵלּוּ טַעֲמֵי תוֹרָה, שֶׁהֵם כְּתָרִים עַל
רִאשֵׁי הָאוֹתִיּוֹת, כְּרִקִיעַ שֶׁהוּא עַל
הָאֶרֶץ כְּכִתְרָא. וְהָאוֹתִיּוֹת וְהַנְּקֻדּוֹת
וְהַטַּעֲמִים הֵם כְּנִשְׁמָה וְרוּחַ וְנִפְשָׁא.
הָאוֹתִיּוֹת הֵן מִצַּד הַנֶּפֶשׁ שֶׁהִיא
בְּרַבּוּעַ, וְהַנְּקֻדּוֹת בְּעִגּוּל שְׂבָאִים
בְּעִגּוּל מִשּׁוּם שֶׁהֵם כְּמוֹ אָדָם שֶׁל
יִצְרָה. הַנְּקֻדּוֹת הֵן מִצַּד הָרוּחַ
כְּאוֹתָם הַגִּלְגָּלִים שְׂבָאִים בְּגִלְגּוּל.
וְכִמּוֹ שֶׁהָרוּחַ מְנַהִיגָה אֶת כָּל
הָעֲרִיקִים שֶׁל הַדָּם שֶׁדּוֹפְקִים מִן
הַלֵּב, כֵּן הָאוֹתִיּוֹת מִתְנַהֲגוֹת
לְנְקֻדּוֹת. וְסוּד הַדְּבָר - אֵל אֲשֶׁר
יִהְיֶה שְׁמָה הָרוּחַ לְלַכֵּת יִלְכוּ.

מִשּׁוּם שֶׁרוּחּוֹ שֶׁל אָדָם מִשּׁוּם
נִטְלָה, מִהֲדִרָגָה שְׁנָאֲמַר בֵּיה
(יחזקאל א) כִּי רוּחַ הַחַיָּה בְּאוּפְנִים,
שֶׁהֵם גּוּף לְרוּחַ לְנְקֻדּוֹת, שְׂאוֹתָן
רוּחוֹת הַקְּדוּשׁוֹת הֵם מִרוּחַ
הַחַיָּה. הַנִּשְׁמָה בָּאָה מִהַפְּסָא.
וּמִשּׁוּם שֶׁשֵּׁם יְהוָה, שֶׁהוּא מְנַהִיג
אֶת הַכָּל, הַטַּעֲמִים שֶׁהֵם הַכְּתָרִים
שֶׁל הַתּוֹרָה הֵם מִצַּדָּה.

בֵּא וְרָאָה, כָּל הָאוֹתִיּוֹת הֵן מִצַּד
הָאוֹתִיּוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה שֶׁכְּלוּלוֹת
בְּשִׁכְיָנָה. הַצְדִּיק נּוֹסֵעַ לְשִׁמְאָל
שֶׁהוּא יִצְחָק. קָ"ץ ח"י, חִי
הָעוֹלָמִים קָשׁוּר בְּשִׁמְאָל,
וְהַשְׁכִּינָה הַתַּחְתּוֹנָה מִצַּד הַשְׁמָאל
נֹאמַר בֵּיה וְהָאֶרֶץ הָיְתָה תֵּהוֹ.
וּמִצַּד הַיָּמִין וְכֹהוּ, בּוֹ הוּא. וּמִצַּד
הָעַמּוּד הָאֶמְצָעִי וְחֻשָּׁן עַל פְּנֵי

תהום (שם). ואלו הם הלבושים של השכינה התחתונה בגלות. ומי גרם את זה? אלא הקדוש ברוך הוא קדם שברא העולם היה נסתר יהיה.

אחר כך התפשטה ה' למטה, ונאמר בו והארץ היתה תהו ובהו. וסוד הדבר - אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, בה' בראם. הרי לך שהיה לבושו תהו. ומשום כך כי לא המטיר ה' אלהים וגו' (שם ב), לא ירדה עליו נביעה, משום שאדם אין. שהיה בעלה נסתר למעלה באין, עד שהתפשטה ו' מן יהו שהוא בינה ס, שהיא מקור הנביעה שהיא נקדה נסתרת. ומיד והשקה את כל פני האדמה.

וקדם שיירדה, היה הקדוש ברוך הוא בונה עולמות ומחריבן, משום שלא היתה נביעה יורדת. באותו זמן שיירדה הנביעה לה', היתה הראשית מחסד. זהו שפתוב אמרתי עולם חסד יבנה. ומשום כך לא תהו בראה, לשבת יצרה. ונאמר בה (ב) לא טוב היות האדם לבדו.

ובזמן שהיה תהו, אמר אלהים לנח (בראשית ו) קץ כל בשר בא לפני. וזה הקץ של יצחק, שנאמר בו כי אתך ראיתי צדיק לפני בדור הזה (שם). שאם אתה מבקש רחמים עליהם, (לא נחרבו, וכן הראה לו ברמז בסוף הימים, כדי שיבקש רחמים עליהם) ולא ימות משיח שהוא מצד השמאל. אמר לו, והרי בונה עולמות ומחריבן היה קדם שנברא העולם. אלא מגיד מראשית אחרית, שהקדוש ברוך הוא ראה במחשבתו כל הדורות שהיה בונה, ונחרבו קדם שנבראו. ראה שהיו עושים מעשים שנחרבו, וכיון שברא ומנע מהם ברכות, החשיב אותם כאלו החרבו אותם.

תהום (שם). ואלו אנן לבושי דשכינתא תתאה בגלותא. ומאן גרים האי. אלא קדשא בריך הוא קדם דברא עלמא הוה סתים יהיה.

לבתר אתפשט ה' לתתא ואתמר ביה והארץ היתה תהו ובהו. ורזא דמלה (שם ב ד)

אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. בה' בראם. הרי לך דהוה לבושה תהו. ובגין דא פי לא המטיר ה' אלהים וגו' (שם ב). לא הוה נחית נביעו עלה. בגין דאדם אין, דהוה בעלה לעלא סתים באין. עד דאתפשט ו' מן יהו דאיהו בינה ס דאיהי מקורא דנביעו דאיהי נקדה סתימאה. ומיד והשקה את כל פני האדמה.

וקדם דנחתת הוה קדשא בריך הוא בונה עולמות ומחריבן בגין דלא הוה נביעו

נחית בהוה זמנא דנחת נביעו לגבי ה', הוה שירותא מחסד הוה דכתיב (תהלים פט ג) אמרתי עולם חסד יבנה. ובגין דא (ישעיה מה יח) לא תהו בראה לשבת יצרה, ואתמר בה (נ"א ביה) (בראשית ב יח) לא טוב היות האדם לבדו.

ובזמנא דהוה תהו אמר אלהים לנח (בראשית ו יג)

קץ כל בשר בא לפני. ודא קץ דיצחק דאתמר ביה כי אתך ראיתי צדיק לפני בדור הזה (שם ז א). דאי אנת בעי רחמי עליהו. (לא

איתחרבו וקבי אחיו ליה ברמז בסוף ימיא בגין דיהא בעי רחמי עליהו) (ד' ד)

קכח ע"ב) ולא ימות משיח דאיהו מסטרא דשמאלא. אמר ליה והא בונה עולמות

ומחריבן הוה קדם דאתברי עלמא אלא (ישעיה

מו י) מגיד מראשית אחרית דקודשא בריך הוא

חזא במחשבתה כל דרין דהוה בונה ואתחריבו קדם דאתבריא. חזא דהוה עבדין עובדין דאתחריבו וכיון דברא ומנע ברפאן מניהו, חשיב לון כאלו הוא חריב לון.